SOMNURA

JELEK

A MONORI ROMA NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT KÖZÉLETI-KULTURÁLIS HAVILAPJA - 2012. FEBRUÁR

SOMNURA – JELEK közéleti-kulturális folyóirat
Kiadja a Monori Roma Nemzetiségi Önkormányzat.
Laptulajdonos: Oláh Zsolt. Főszerkesztő: Pató Selam
Megjelenik havonta, 32 oldalon, színes borítóval,
A/5 formátumban, 500 példányban, ingyenes terjesztésben
Szerkesztőség elérhetőségei: 2200. Monor Bercsényi u. 16/c.
monor.cko@gmail.com Tel: 06/30 4088-951, 06/70 9416-740
Címlap: Diczkó Olivér. ***A folyóirat teljes évfolyama kiadásának támogatója: a Nemzeti Kulturális Alap.*** **ISSN 2063-1391**

✝ Rácz Lajos: Kötődés

Kezed álmodozó röptét nézem,
amit becézve megrajzolja arcom
körvonalát: a fölizzó riadalom
ujjaid hegyén talán az én vétkem,

ki voltam megbocsájtón méltatlan,
s most öncsonkítva föltépődnek
a vallatóra fogott sebhelyek,
hogy értelmet kapjon a céltalan

világcsavargó-álmok lábnyoma,
mert kellett, hogy legyek ismét sorstalan:
viharvert sugarakkal megváltozva,

és megáldva teáltalad lettem
újra gyökerekhez kötődő hit,
amely lombot nevelni képes.

Pató Ibolya grafikája

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Oláh Zsolt: A nagy kérdés: roma vagy cigány???

Ehhez a kérdéshez vissza kell mennünk kb. az időszámításunk előtti 300-400 közötti Görögországba. Amikor a cigányok a népvándorlás során Indiából elindulva megérkeztek Görögországba, az ottani – a már elég fejlett – ókori Görög állam polgárai elkezdték tipizálni a nem dolgozó, bajkeverő, zselléreket, és elnevezték Őket Tigánoszoknak. Ez a mai cigány szó őse. Már abban az időben különböző csoportok alakultak a Tigánoszok üldözésére, ők voltak az Antigánoszok – kvázi a mai rasszisták ősei. Sajnos napjainkra a Tigánosszal erősen pejoratív bélyeggel ellátott cigány kifejezés maradt fenn. A roma értelmiségnek hála – kb. 20-30 évvel ezelőtt – tűnt fel a roma kifejezés, és kezdett elterjedni a köztudatban. Mivel a roma cigányul cigány embert jelent, a negatív attitűdöt magába foglaló cigány szóval szemben erős identitásérzést hordoz magában. Sok nem cigány barátom van. Amikor szóba jön a cigánykérdés, a barátaimat rendre kijavítom, hogy ne általánosítsanak, nem minden cigány bűnöző, pl. én sem vagyok az. Erre mindig az a válasz, hogy én az Ő szemükben nem vagyok cigány. Ezen rendszerint megbotránkozok, mert egyrészt tényleg cigány vagyok, másrészt a Monori Nemzetiségi Önkormányzat elnökeként nem tudom, hogy lehetnék-e ennél jobban is cigány. Ami azonban a legborzasztóbb, hogy a mai magyar társadalomban a cigányság nem egy **néppel,** hanem már egyfajta szociális helyzettel egyenlő… A köznyelvben is azt a kifejezést használjuk, hogy cigányzene, cigány tánc, cigánybál stb. Hogyan várhatjuk el, hogy az emberek a roma szót használják a cigány helyett? Tudom, nem lehet kiűzni ezt a kifejezést az emberek fejéből és nem is akarom, de ha már nem lehet lecserélni a köznyelvben használatosat, akkor viszont a cigány kifejezésnek vissza kell állítanunk a becsületét, és ebben nekünk, romáknak, cigányoknak nagyon nagy szerepünk van.

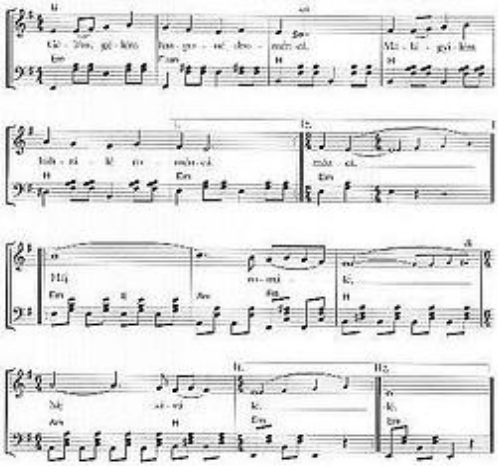

Summa: Magam részéről nevezhetnek cigánynak, ha identitás van mögötte, de hívhatnak románnak is, hiszen cigány vagyok…

Žarko Jovanović: **ROMANO HIMNO**

Mentem, mentem hosszú utakkal
Találkoztam boldog cigányokkal.
Hej cigányok,honnan jöttök,
Milyen országból, milyen utakról?

Hej cigányok, hej testvérek!

Nekem is volt nagy családom,
Megölte a fekete régió.
Itt az idő, keljetek fel cigányok,
Jól tesszük, ha összefogunk.
Gyertek velem, világ cigányai,
Nyissuk meg a cigányok útjait!

Hej cigányok, hej testvérek!

Gelem, gelem, lungone dromenca
Maladilem baxtale Romenca
Ah, Romale, kathar tume aven,
le caxrenca, baxtale dromenca?

Aj, Romale, aj, Čhavale!

Vi man sas ek bari familija,
Mudardasle e kali legija.
Athe vrema, uštyi rom akana,
Te xutrasa, maj mišto keresa!
Aven manca sa lumake Roma,
Thaj putras le romane droma!

Aj, Romale, aj, Čhavale!

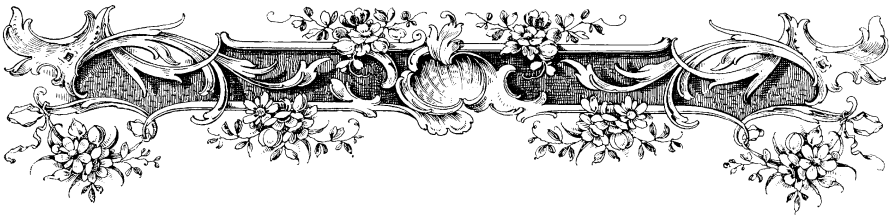

Beás (himnusznak is tekintett) népdal:

Pădure vergyé, pădure vergyé,
Nuroku vinyé, nuroku merzsjé,
Gîndu bátyé bubujestyé,
Lume, cárá misjunyestyé.
Lume, cárá-j sztrăjinu nosztru,
Kă-j băjásu numá lotru,
Ná-ny furát noj numá on kuj,
Dîn krusje lu Dimizo.
Jártă, jártă Dimizolyé,
Hă nyé jertyé lume, cárá,
Ny-áj bătut tu kum áj gîngyit,
Lume, cárá ny-o însztrănyit.

Zöld az erdő, zöld a hegy is,
A szerencse jön is, megy is.
Gondok kése húsunkba vág,
Képmutató lett a világ.
Egész világ ellenségünk,
Üzött tolvajokként élünk.
Nem loptunk mi csak egy szöget
Jézus vérző tenyeréből.
Isten, könyörülj meg nékünk,
Ne szenvedjen tovább népünk!
Megátkoztál, meg is vertél,
Örök csavargóvá tettél.

FARSANG 2012.

MI JELEN VAGYUNK A GYEREKEK ISKOLÁJÁBAN IS.

FONTOSNAK ÉREZTEM, HOGY A MINDENNAPOS TANULÁS SEGÍTÉSE MELLETT SZABADIDŐ TEVÉKENYSÉG ÉS A SZÓRAKOZÁS IS ELŐTÉRBE KERÜLJÖN. KIVÁLÓ ALKALOMNAK IGÉRKEZETT A GYEREKEK ISKOLAI FARSANGI BÁLJA, HOGY KÖZELEBBI KONTAKTUSBA KERÜLJEK A GYEREKEKKEL.

A KIS KOWBOLYOK:

FÉLELMETES KIS FARKASOK, NYUSZI FIÚK és SMILE:

BÍZOM BENNE, HOGY EZÁLTAL MÉG KÖZELEBB KERÜLTEM A GYEREKEKHEZ. ***SÖRÖS ELVIRA tanodai segítő***

BEMUTATKOZIK: GLONCZI ERNŐ újságíró

Tanár, újságíró, költő, műfordító. 1963-ban született Szikszón, anyanyelvű cigány-munkás családban, a lovári törzsből. Apai nagyapja vajda (angluno rom), anyai nagyapja a közösség békéltető embere (pachako rom) volt.

Tizenkét évig felnőttszakápolóként dolgozott. Antropológiai tanulmányait a Miskolci Egyetemen végezte. Több önálló kötet szerzője, szépirodalmi antológiák társszerzője. Számos átfogó, elemző-összegző tanulmányban tárta fel a hazai cigányság társadalmi, gazdasági és kulturális helyzetét, múltját, jelenét, fennmaradásának, fejlődésének lehetséges irányvonalait, tendenciáit. Műfordításai kitérjednek nem csak a magyar, de az európai klasszikus irodalmi művekre is. Jelenleg a miskolci Kalyi Jag Roma Nemzetiségi Gimnáziumban és a Nyíregyházi Főiskolán tanít.

Heti egy alkalommal készíti, szerkeszti az MR4 romani (lovári) nyelvű műsorát. A rádiózást fontos kommunikációs csatornának tartja, olyannak, amely révén ismerős, emberi hangon, anyanyelvükön szólhat közössége tagjaihoz.

Kétes nekifutások

Ugye, kedvesem,
Nem haragszol rám azért,
amit alapszíneidből
végűl is kikeveredtem benned,
hogy Erosz egén
a gombolygó csillagködből
újjá- és újjászüld magad szüntelen?

Fény szivárog,

…..
…
.
moccan a lét.

Moha lobban a
Libabőrös
Sírkövön,
Zöldbeborul a
Kozmosz.

A péntek verejtékén
Szárbaszökken
Az évezred.

Ibraim Dzhemail versei

Sebhelyes idő

csak mi látjuk
a könyörtelen idő sebhelyeit
a bezárt ég alatt
lejtett komor táncunk ima is
hagyaték és végrendelet
mert minden tradícíót elmyel
a vak őrlő időgarat
mielőtt életem felemészti
önnön szakadéka
jelt hagyok a kozmikus kapuban
mely minden táncoló koldust be-
juttat

Grammaticus dat Vitam

kirnjona
galbome ahengja
upri kaldrmate
purane Topaanate
tergjovava me
pherdo dialektendar
„dzhelem dzhelem" shungjola gili
e sumnakune (limjane) vudarenge
delinkerdo bard
dukhavno gloncal i múlja
lacharindo la ani Nirvana
dzhaibaske

Glonczi Ernő fordításában

E vakteskoro
(zamaneskoro) nisani

dikhava o
nisanvi e parajerengoro
phanglo ko badala
kote o amanetja khelena
hempurane rabakja (telja)
ikalogjona
ano majhoripa e suneskoro
i amajlija amaneterja nisaninkerel pe
angol o vudar e kosmososkoro
o hemcorolo plo khelipa
lacharol

Grammaticus dat Vitam

megfakult
hang gyűrűző a modern
utcazaj fölött
a vén Topaanate városrészben
állok s idegen
nyelvjárásban éneklek
szent dallamokat a szélnek
„dzhelem dzhelem" s csak néznek
mint, eszelős bárdra
kinek dala vak homályba vész
éktelen gennyedő folt csupán
a Nirvána egén.

„Költészetem lényege, hogy kettős functiója van: egyéni, individuális, ha úgy tetszik, therápiás, amikor a valóságot és az abban elfoglalt helyemet a költészet prizmáján keresztül strukturálom. A lét ebben az esetben a szimbólumok végsőkig sűrített értelmezési tartományában nyer értelmet. Ez a líra itt még elsősorban személyes és emocionális jellegű, másrészt viszont mindig túltágul az egyéni szinten, a kollektívitás felé, és egyben afelé a spirituális szféra felé, ahol a tudomány, művészet és vallás összeér. Mint Keresztes Szent Jánosnál, mikor a lélek sötét éjszakájáról ír, a teljes izolációról, melyben pont azért lehet jelen az abszolutum, mert már nincs benne semmi személyes**...** **"**

TABÁNI MEGEMLÉKEZÉS

2012. február 23-án, a romák ellen elkövetett sorozatgyilkosság áldozatai emlékére rendezett országos megemlékezéshez a Monori Roma Nemzetiségi Önkormányzat is csatlakozott. A résztvevők közös cigány imával hajtottak fejet Csorba Robika, édesapja, s valamennyi áldozat emléke előtt.

Összesen százhatvan hazai illetve külföldi település csatlakozott ahhoz a megemlékezéshez, amelyet civilek szerveztek a tatárszent-györgyi gyilkosság harmadik évfordulójára.

A romák ellen elkövetett merényletsorozat idején alig több mint másfél év alatt összesen tizenkilenc esetben ért támadás romákat, nyolc ember halt meg, köztük az ötéves Csorba Robika, és öten szenvedtek életveszélyes sérüléseket, köztük két tizenéves kislány.

Drámájuk, gyászuk mindnyájunké!

RENDŐRKONFERENCIA MONORON

„Ha elvágom a kezemet, belőlem is piros vér folyik”

A rendőrség és a cigányság egymáshoz való viszonyának javítása, az előítéletesség oldása érdekében és szolgálatában került sor konferenciára a Monori Civil Központ Vigadójában, 2012. február 21.-én. A szakmai tanácskozáson érdeklődő figyelemmel vett részt a kistérség szinte valamennyi roma nemzetiségi önkormányzatának képviselete. ***Borbély Pál*** rendőr őrnagy moderálása mellett, ***Kelemen József*** alezredes rendőrkapitány mutatta be elsőként a városra jellemző körülményeket, s abban határozta meg a konferencia célját, hogy ma is, holnap is együtt kell élnünk mindnyájunknak.

Dr. Csillei Béla romológiát tanító egyetemi adjunktus, iskolaigazgató előadásának nyitó gondolatában azt fogalmazta meg, hogy az előítéletességet felszámolni nem -, legfeljebb csökkenteni lehetünk képesek, mégis érdemes tanulnunk pl. az USA egyenjogúsági programjából. Hangsúlyozta, hogy az állam rendeltetése az ország előre vitele a maga struktúrájával, s intett az uszító tendenciák vámszedőitől. Helyesen mutatott rá a romák korábbi létbiztonságát romokba döntő rendszerváltozás drámai következményeket indukáló fordulópontjára, végkövetkeztetésében pedig összegezte, hogy a válságból kivezető út a tanulás, tehetséggondozás, munka irányvonala -, melyet felesége, ***Csillagné Varga Erika*** pedagógus előadása is alátámasztott.

Felszólalt ***Galuska Tomsics László*** ezredes rendészeti igazgató is, s a monori gyakorlatban megvalósuló együtt-működés alternatívájáról beszélt ***Oláh Zsolt***, az MRNÖ elnöke. A konferenciát ***Pogácsás Tibor*** polgármester előadása zárta, aki a városban működő Máltai Szeretetszolgálat „Tabán” programjának kötelezettségek és lehetőségek terén megmutatkozó rugalmasságát is üdvözölte.

MAKA ISTVÁN (CSOKI) SPORTROVATA: ÓZD

Csapatunk Ózdon vett részt egy tízcsapatos terem labdarúgó bajnokságon. A torna résztvevő csapatai: Flamengo Fc (NB I-es Futsal csapat), Veres Pálné Gimnázium, Tarnabod, Gyulaj, Hétes „A”, Hétes „B”, Bátonyterenye, Ózd, Monor „A” és Monor „B”.

Két csoportban zajlottak a körmérkőzések ahol a Monor „A” csapatunk 1vereséget és 3 győzelmet könyvelhetett el, ami a csoport második helyére volt elegendő. A Monor „A”csapat tehát egy vereséget szenvedett el attól a Flamengo Fc csapattól, aki a végén meg is nyerte a tornát.

Monor „A” csapat névsor: Oláh Mihály - Kolompár Károly - Szőnyi Szilveszter – Oláh Krisztián - Oláh Mihály II. - Oláh Gábor
Cserék: Balogh János
A második csapatunk 2 döntetlent és 2 győzelmet ért el a csoport küzdelmek során, ami szintén a csoport második fokára volt elegendő. Vegyes érzelmekkel éltük meg a csoport mérkőzéseket hiszen vereség nélkül nem jutott tovább csapatunk a döntőbe.
Monor „B” csapat névsor: Kolompár László – Kőszegi Péter – Maka István – Pupos Zsolt – Kolompár Viktor – Szőnyi Csaba
Cserék: Jakab Patrik, Plesóczki Nándor
A torna végeredményét illetően a tíz csapatos tornán, csapatunk a 3. helyezést érte el. A csapatunk tisztes helytállását a rendszeres munkánknak köszönhetjük és ha a megkezdett úton haladunk tovább akkor még eredményesebbek leszünk. Nagy lépést tettünk céljaink eléréséhez. Büszke vagyok a srácokra!

Hajrá Monor Tabán Fc!!!

Pató Selam: Kali Sara Napja: május 24.
Helye: Saint-Maries-de-la-Meer (Provance, Franciaország).
A LEGNAGYOBB HAGYOMÁNYOS NEMZETKÖZI CIGÁNY ÜNNEP.

A BÚCSÚ HANGULATÚ ZARÁNDOKLAT:
"Sokan érkeznek ide a környékről is, hiszen Camargue évszázadok óta ad otthont a különböző országokból ideszármazó cigány népcsoportoknak, de minden év májusában elzarándokolnak ide Franciaország más régióiból is, valamint Olaszországból, Spanyolországból, Észak- és Kelet-Európából. Ismerik egymást becenévről, tudják, ki honnan jött és merre tart. Ez a különös népcsoport nem hasonlítható azokhoz a romákhoz, akik például Magyarországon vagy Kelet-Európa más országaiban élnek, velük ellentétben ugyanis soha nem telepedtek le, lételemük a vándorlás, ők – ahogyan magukat nevezik – a „zsitanok" vagy másképpen az „utazó emberek. (...) Maguk sem tudják pontosan, honnan is indultak el egykor őseik. Egyes feltételezések szerint Indiából jöttek, mások szerint Közép-Ázsiából, ám egyvalamiben egyetértenek: ezerötszáz éve vérükben van a vándorlás. Bármerre jártak is a világban, útjukat a folyamatos identitáskeresés és kultúrájuk megőrzésének kettőssége kísérte. Helyüket keresve a világban sokszor a többségi társadalom kultúrájához igazodva felvették a többség hitét, így a kereszténységet is." (részletek Wágner Éva: Szent Sára, a titokzatos fekete asszony c. írásából)

KI VOLT VALÓJÁBAN SÁRA?
"Hogy kiféle nő volt, nem tudni, cigány-e, fekete-afrikai vagy egyiptomi származású, máig sem tisztázott, mint ahogyan az sem, miként került erre az isten háta mögötti helyre. Talán egy bárka vetette partra Camargue-nál a menekülő Mária Magdolnával és Jézus nagynénjeivel, talán ő maga várta a szentek érkezését – egyik sem lehet bizonyosság, csak az, hogy Szent Sára, a szentek szolgálója sötét bőrű asszony volt, és a cigányok védőszentjükként tisztelik. Noha az egyház sohasem kanonizálta őt *, már évszázadok óta minden év május 24-én és 25-én vándorcigányok ezrei zarándokolnak el Saintes-Maries-de-la-Merbe, hogy leróják tiszteletüket félhivatalos szentjük előtt. (...) Szent Sára titokzatos legendája övezi azt az elhagyatott kis falucskát Franciaország déli csücskében, amelyet magyarul A Tenger Szent Máriáinak hívnak. Európában – a provence-i hagyomány szerint – itt ringott a kereszténység bölcsője. Két évezreddel korábban egy titokzatos, árboc és evezők nélküli bárkát sodort partra a tenger. A legenda szerint ezen menekült a kereszténüldözések idején Palesztinából Európába Mária Jacobé és Mária Salomé – Jézus nagynénjei, szemtanúi a keresztre feszítésnek és a feltámadásnak –, és velük tartott Mária Magdolna, a Szent Grál-legenda alapján szíve alatt Jézus gyermekével, valamint néhány fős kíséretükkel. A hajón utazott Sára, egy sötét bőrű nő, talán fekete-afrikai, egyiptomi vagy

kelta-ligúr származású, aki a segítőjük vagy a szolgálójuk lehetett. A cigány kultúrkörben viszont úgy is terjedt a történet, hogy Sára egy vándorló cigány családdal épp Camargue-ban táborozott, amikor csodálatos módon értesült a szentek érkezéséről, és segítette partra juttatni viharba került bárkájukat. A két Mária már koros volt, nem utazott tovább, ők Sárával letelepedtek, és haláluk után Saintes-Maries-de-la-Merben temették el őket. Csontjaikra 1448-ban találtak rá a helyi templom kápolnájában. Későbbi laboratóriumi vizsgálatok kimutatták a feltételezett Sára csontjairól, hogy minden bizonnyal egy nem európai, feltehetőleg az afrikai kontinensről származó nő első századbeli földi maradványairól van szó." (részletek Wágner Éva: Szent Sára, a titokzatos fekete asszony c. írásából - egészében is olvasható az Interneten!)
* Sem szentté, sem boldoggá nem avatták, de a Vatikán - elsősorban cigánypasztorációs okokból - engedélyezte kultuszát. Ez az 1930-as évektől datálható, míg a hagyomány 1700-tól eleven!

A SZERTARTÁS
A kápolnában elhelyezett két Mária alatti kriptában kapott helyet Kali Sara szobra. Körmenetét csak néhány száz éve engedélyezték, azóta viszik ki a szobrot a szabadba, és fürdetik meg a tengerben. A különböző források nem egyöntetűen tudósítanak arról, hogy a két Máriával előbb tartják-e meg a körmenetet, vagy a három szoborét egyidejűleg. Az tény, hogy az előbbieket a pravoszlávok követik, az utóbbiakat a cigányok. A szobor tengerben való megfürdetése (amire az európai ceremoniális gyakorlatokban egyáltalán nincs több példa!), és a körmenet tagjainak vele együtt illetve utána való megfürdése indiai eredetű, a Gangeszben való megtisztuláshoz kapcsolódik. A ereklyének a hívek (10-20 ezer fő, a források különbözőképpen tájékoztatnak róla), áldozatokat visznek (analóg módon az indiai Káli istennővel! -, aki ma már az ember- és kecskeáldozatok helyett főleg szintén virág-áldozatokat kap a hívektől).

A TÖRTÉNET BONYOLÓDIK!
Eddigi spirituális kutatásaim legkülönlegesebb tárgyára sikerült lelnem, Kali Sara kultusza tekintetében! Számos forrás ugyanis, teljes meggyőződéssel állítja, hogy személye a Fekete Madonnáéval analóg! Ez pedig fókuszba emel még egy teóriát: mely szerint két Istenfiú aspektust kell tekintetbe vennünk, és két Istenanya aspektust!
AZ ELSŐ: Jézus, József fia, és Szűz Mária, Fehér Madonna, akiben a názáreti szellemileg fogantatott. (Kisboldogasszony.) "Szűz, vagy Szízmária neve népiesen az Ízisz-névből vezethető le nálunk. Ízisz sokat van ábrázolva a gyermek Hórusszal szintén." (Utóbbi észrevétel - mellyel teljesen osztom jól megalapozott véleményemet! - eredete: alberth - felhasználó az Internet alábbi tudományos fórumán)

A MÁSODIK: Krisztus, Dávid fia = Immánuel (velünk az Isten), és a Napba Öltözött Asszony, a Jelenések Könyvéből, aki a Fekete (szegediesen: Szerecsön) Madonna a "végidőkre" (napjainkra) várt ószövetségi messiás, Immánuel anyja. (Nagyboldogasszony.) (forrás: tudományos fórum az Interneten: http://people.freenet.de/klausmatefi/; http://forum.sg.hu/forum.php3?azonosito=betlehemicsillag)
Ugyanitt olvashatjuk: "A TEMPLOMOS REND IDEJÉBEN FŐLEG FRANCIAORSZÁGBAN ELTERJED FEKETE MADONNA KULTUSZA IS, DE A CIGÁNYSÁG ÁLTAL TISZTELT SARA-LA-KÂLI (SAINTES-MARIES DE LA MER) IS AZONOS A JELENÉSEK KÖNYVÉBEN EMLÍTETT NAPBA ÖLTÖZÖTT ASSZONNYAL." S akkor még nem is foglalkoztunk a hármasság Szépasszony princípiumával!!! Ami szintén figyelmet érdemlő szempont lenne, ha az Atya- Fiú- Szentlélek trigonnal párhuzamban szemléljük (melyben elméletileg - ahogy a közelmúltban három írásomban is érintettem konkrétan ezt a kérdést: a Szentlélek női lényegiségű!). Amellett, hogy a R.K.E.-nak is nehézséget jelent e misztérium magyarázása ill. értelmezése, az utolsó két pápa (II. János Pál és XVI. Benedek) elismerten Fekete Madonna-imádók!
A fenti duális vallásfilozófiai teória a jin és jang elméletére épül, mindkét isteni szereplő esetében betöltve mindkét princípiumot.

EGY ISTENI ATTRIBÚTUM, VÁLTOZATOS MITOLÓGIAI MASZKOKBAN!
Ízisz, Kali Sara és a Cigánymadonna lehetséges azonosságától visszakanyarodva a cigányok vallásában fellelhető ősi jegyekre (ismételten R.-F. Gy. - K. E.: A cigányok hiedelemvilága c. művéből idézve:) "Az indiai Káli (cigányul is fekete) Isten, a sors és szerencse * fekete arcú istene helyébe lépett Sára kultusza, melyben a két vallás ötvöződött. (...) A cigányok ősei, mikor Indiát elhagyták, elvesztették vele a kapcsolatot, s így Európa és a kereszténység hatása alá kerültek. (...) a cigányok felcserélték az isteni alakzatot, a vallási jegyeket, az egyes szerepeket is átruházták másfajta mitológiai személyekre." * a halál és az újjászületés istennője, más megközelítések szerint!

Szentandrássy István: Madonna (Nyár)

:

Nagy-Bíró Judit

A Biztos Kezdet program…

… Angliából érkezett Magyarországra 2009-ben, melynek célja a szociálisan hátrányos helyzetben növekedő 0-5 éves korú gyerekek képességeinek fejlesztése, testi-lelki fejlődésük nyomonkövetése, és olyan jó minőségű szolgáltatások nyújtása, amely ezen családok számára nem – vagy csak korlátozottan – elérhető. A program nagyban elősegíti a Gyerekházba járó családok gyermekeinek óvodai beilleszkedését, megalapozza iskolai pályafutásukat, és későbbi munkavállalási esélyeiket is növeli.

2011. júliusában a TÁMOP-5.2.2-10/1-2010-0003 kódszámú, Biztos Kezdet program keretében, az OSI (Nyílt Társadalom Intézet) támogatásával nyitottuk meg a Nyitnikék Gyerekházunkat, a Tabán Integrációs Program részeként, a Kisfaludy u. 48 szám alatti barátságos, kertes házban.

Gyerekházunk alaptevékenységébe tartozó készségfejlesztések mellett (kis- és nagymozgás, szókincs fejlesztés) nagy hangsúlyt kap a hátrányos lakhatási helyzetből fakadó elmaradások korrekciója, (testi higénére való igény, megfelelő tisztálkodás vagy egészséges étkezés igényének kialakítása), az ehhez szükséges eszközök biztosítása (wc, fürdőszoba, mosás / fürdés, fürdetés lehetősége, konyha, napi egyszeri hideg étkezés, alkalmanként meleg étel biztosítása).

Gyerekházunkat rendszeresen védőnők és a gyermekjóléti szolgálat munkatársai is látogatják, akikkel együttműködésben ellenőrizzük a gyermekek egészségi állapotát, szociális körülményeinek

változásait. A szülőkkel kapcsolatos elfoglaltságaink: háztartásvezetés, főzés, szabás-varrás okítása. Alapvető működésünkhöz tartozik, hogy a gyerekházba járó anyákkal közösen tartjuk tisztán a házat, végezzük el a napi háztartási feladatokat, sőt a tisztasági festésbe az apák is besegítettek. Félév alatt gyakorlatilag olyanok lettünk, mint egy nagy családi közösség. A rendszeresen járó anyákkal különböző felelősségteljes feladatokat osztunk meg: van, aki a háztartás rendszerezett működéséért felelős, és van, aki a gyerekek fejlesztéséért. Ezek a szülők a többi anyát motiválva vonják be őket a mosogatásba, takarításba, vagy egy-egy gyerekdal megtanításába, vagy egy kreppapírból készült tájkép közös elkészítésébe.

A szakszolgáltatásokból sincs hiány a Nyitnikék gyerekházban. Heti rendszerességgel fejlesztőpedagógus tart csoportos foglalkozást a kicsiknek, valamint a labdával szívesen játszó fiúcskák részére testnevelő segítségével beindult a „Foci-ovi” programunk is. A szülők egészségügyi ismereteit fejlesztendő: ismeretterjesztő előadásokat, fórumokat és egyéni tanácsadást tart heti rendszerességgel a Budai Szent-János Kórház Csecsemő- és Gyermekosztályának főorvosa, akinek segítségével ingyenes influenza elleni védőoltás oltópontjává vált tavaly decemberben a Nyitnikék Gyerekház. Végül, de nem utolsósorban – mivel a Magyar Máltai Szeretetszolgálat fontos missziója a hit védelme - márciustól egy pasztorációval foglalkozó pedagógus tart a „mesesarokban” kicsiknek szóló interaktív bibliaórát. Nyitvatartás: hétköznap 09.00-től 11.00 óráig. Minden érdeklődőt várunk szeretettel!

Hans Christian Andersen: A KIS GYUFAÁRUS LÁNY

Kegyetlen hideg volt, hullott a hó és már sötétedett; az esztendő utolsó napját mutatta a naptár. A kemény hidegben egy szegény kislány járta a sötétedő utcákat, hajadonfőtt és mezítláb. Amikor elindult hazulról, még volt papucs a lábán, de annak nem sok hasznát vette. Mert a papucs nagy volt, igen nagy - az édesanyja hordta valamikor -, s ahogy két arra vágtató kocsi elől a járdára ugrott, egyszerre maradt le a lábáról mind a két papucs. Az egyikkel egy suhanc szaladt el - azt mondta, majd bölcsőnek használja, ha megházasodik, a másikat pedig meg se találta a szegény kislány.

Mezítláb járta hát az utcákat, és kicsi lábát kékre-vörösre csípte a kegyetlen hideg. Rongyos kis kötényét összefogta: egy halom kénes gyufa zörgött benne, egy skatulyát meg a kezében szorongatott. Egész álló nap hiába kínálgatta portékáját, egy szál gyufát se vettek tőle, és alamizsnát se adott neki senki: Éhesen és hidegtől reszketve vánszorgott tovább; szívszakasztó látvány volt szegény. Csillogó hópelyhek tapadtak szépen göndörödő, hosszú szőke hajára, de nem is gondolt vele.

Az ablakokból ragyogó világosság és sült liba pompás jó szaga áradt ki az utcára, hiszen ünnep volt, szilvesztereste. A szegény kis teremtésnek folyton csak ez járt az eszében.

Behúzódott egy zugba, egy kiszögellő ház sarka mögé, s maga alá húzta csupasz lábát. Ott még jobban didergett, majd megvette az isten hidege, de hazamenni nem mert, hiszen egész nap egy garast se keresett, s az apja biztosan veréssel fogadná. Különben otthon se jobb, padlásszobájukban farkasordító hideg van, a tető hasadékain besüvít a szél, hiába tömték be szalmával meg ronggyal a nagyobb réseket.

Már egészen meggémberedtek a kis ujjai. De jó lenne egy szál gyufa, csak egyetlenegy szál! Ha kihúzna egyet a skatulyából, odadörzsölné a falhoz, s meggyújtaná, a lángjánál megmelegíthetné a kezét! Végre rászánta magát, s meggyújtott egy szálat. Milyen vidáman sercent, s hogy lobogott a lángja! Fényes volt és meleg, mint a gyertyaláng, s a kislány boldogan tartotta fölébe a kezét.

Csodálatos láng volt az! A szegény kis gyufaárus lány úgy érezte, mintha szép réztetejű, rézcsövű vaskályha előtt ülne - olyan jó volt nézni a tüzet, olyan jólesett melegedni mellette! Már a lábát is kinyújtotta, hogy átjárja a meleg, de abban a pillanatban kilobbant a gyufaláng, eltűnt a vaskályha, s a kislány ott ült a hideg falszögletben egy gyufacsonkkal a kezében.

H. C. Andersen: E cini mashina-bikinarica shejori (boldasles: Pató Selam)

Bares shudro jivend sas, perdas e jiv, thaj aba ratyilas. Le bershesko paluno dyes sas. Ando pogano shil jekh chorri shejori phirdas pe le tyunyarike droma. Sherangli thaj phurangli sas. Kanak avilas-tar kheral, inke sas le shlyappa pe lake punre, ba chi hasninelaslen butaig. Vi bare sas kodol shlyappa, - varikanak inke laki dej hasnindaslen. Thaj akanak, sar po drom akorde avile duj vurdona, anglal kodol rigate xuklas e shejori -, thaj le shlyappa tele ashile pala lake punre. Jekh shave nashlas-tar jekhesa, thaj avri assajlas la sha; - kodo phendas lake: lashi kun avla kodi, kanak ansurisajvela. Chorri shejori chi kaver shlyappi chi rakhlas aba.

Phurangles phirdas majdur le dromen, thaj lake cine punre vunete thaj lole kerdyile andar o shil. Vi leski kretinca aba numa jekh kirpa sas. Ande laka pharrada posotyi jagalya sas, thaj ande lako vast lengi kutija. Sorro dyes zumadas te bikinaren kodol, ba khonyik chi kindas latar na jekh chi. Bokhales thaj izdrales vash o shil, gelas majdur. Kasavo brigaslo sas kade te dikhenla ande bare chorrimaste, hoj kathar kodo vi jilo praphadyol! Pe lake krece bala ablyolindo jiv astardyilas -, ba voj chi gindindas kadalesa.

Andar le felyastri ablyolindo fimlalipe thaj peke papinyakeski lashi shung shordyilas avri po drom, ke sirbotaro sas, le bersheski paluni ratyi. Chorri shejori sakokanak numa pe kado gindindas.

Garadyilas pe jekh uluv, pala jekh kheresko kolco, thaj tela peste cirdas lake nange punre. Kothe inke majzurales shudrajvelas, izdradasla le Devlesko shil, ba chi tromajlas khere te zhal, ke chi bikindas-tar khanchi, chi rodas adyes na xurde love chi, thaj kade lako dad malavelasla. Thaj na khere chi mishto-j lake, ande lenge podeski soba vi le ruva vurlyanas vash o shil. Pe zidengo pharrajipe perdal andre phurdel e balval, chi zhutil pe kado na kodo chi, hoj sulumesa thaj kirpasa pherdine andre le xiva.

Aba intregones pahosajvline lake naja. De lasho avla numa jekh jagalyi, numa jekh! Avri te cirdelas jekh andar e kutija, phabarelasla, thaj kaj laki para shaj tatyarelas lake vasta! Palunes gindindaspes, thaj phabardas jekh jagalyi. Kasavo vojakes phabardyilas opre laki para! Fimlali sas thaj tati, sar la memelyaki para, thaj e shejori bukurijasa shuttas opre pe kodi lake vasta. Axtom para sas kodi! E chorri shejori kade hatyardas, sar te beshelas angla shukar xarkuno tatyariko. Kasavo mishto sas te dikhen e jag, kasavo blago sas te tatyon pasha leste! Aba vi lake punre avri lungosardas, hoj perdal te phirellen o tatyipe, ba ando kodo minuto avri sutas la jagalyaki para, xasardyilas o xarkuno tatyariko, thaj e shejori kothe beshlas le shudre zidesko kolco.

Elővett egy másik gyufát, meggyújtotta. Odahullt a fény a falra, tenyérnyi világosságot vetett rá, s azon a helyen átlátszó lett a fal, mint a tiszta üveg: a kis gyufaárus lány beláthatott a szobába. Hófehér terítővel letakart, nagy asztal állt odabenn, finom porcelán edények csillogtak rajta, s a közepén aszalt szilvával meg almával töltött sült liba illatozott. S ami a legcsodálatosabb volt: a sült liba egyszer csak kiugrott a tálból, s késsel-villával a hátában, bukdácsolva indult a kislány felé. De jaj, megint ellobbant a gyufa lángja, s nem látszott más, csak a puszta, hideg fal.

Újabb gyufát gyújtott: fényénél gyönyörű szép karácsonyfát látott, még szebbet, ragyogóbbat, mint amit karácsony este a gazdag kereskedő szobájában, amikor belesett az üvegajtón. Ott ült a fa alatt, s nézte a száz meg száz gyertyát az ágak hegyén, a tarka díszecskéket, amiket eddig csak kirakatban láthatott. Már nyújtotta a kezét, hogy levegyen egyet, de akkor megint kihunyt a csepp láng, és a sok karácsonyi gyertya lassan a magasba emelkedett, föl egészen az égig, s ott csupa tündöklő csillag lett belőle. Egyszer csak kivált közülük egy, s lehullott; ragyogó fénycsíkot hasított a sötét égen.

- Valaki meghalt! - mondta a kislány; emlékezett rá, hogy a nagyanyja, az egyetlen, aki jó volt hozzá, s aki már rég meghalt, egyszer azt mondta "Valahányszor lehull egy csillag, egy lélek áll az isten színe elé."

Megint odadörzsölt egy szál gyufát a falhoz, s egyszerre nagy világosság támadt körülötte. A tiszta fényben ott állt rég halott nagyanyja, és szelíden, hívogatóan nézett le kis unokájára.

- Nagyanyó! - kiáltott föl a kislány. - Nagyanyó, vigyél magaddal! Tudom, hogy itthagysz, ha a gyufa végigég, eltűnsz, mint a meleg kályha meg a sült liba, meg a gyönyörűséges szép karácsonyfa! Ne hagyj itt, nagyanyó!

És gyorsan a falhoz dörzsölt egy egész csomag gyufát, hogy marassza a kedves nagyanyót; a sok gyufa olyan fényességet árasztott, mintha a nap sütött volna. A nagyanyó sohasem volt ilyen szép, ilyen erős. Karjára emelte a kislányt, s felemelkedett vele; magasra, igen magasra, ahol nincs hideg, éhség, félelem, ahol csak öröm van és fényesség.

A hideg reggelen ott találták a kis gyufaárus lányt a házszögletben: kipirult arca mosolygott, de élet már nem volt benne, megfagyott a csodákkal teli éjszakán. Ott feküdt a halott gyermek új esztendő reggelén, körülötte egy halom gyufásskatulya és sok-sok elégett gyufaszál.

- Melegedni akart szegényke! - mondták az emberek. Nem tudta senki, mennyi gyönyörűséget látott, s milyen fényesség vette körül, amikor nagyanyja karján mindörökre elhagyta ezt a sötét világot.

Angle las jekh kaver jagalyi, thaj phabardasla. Kothe perdas o nuro po zido, jekh cerra fimlalipe das, thaj pe kodo than perdal dikhimasko kerdyilas o zido, sar te avel glazhuno. E cini shejori shaj andre dikhlas andej soba. Bari mesalya tordyilas kothe andre, tele sharavindes parne colosa. Rajikane vasuri ablyile pe kodi, thaj po mashkarutno than frukturenca pherindes papiny shungajvelas. Thaj so feder axtom sas: e peki papiny jekhfar numa avri xuklas andar o charo, thaj ande lako dumo shurisa thaj furkasa gelas kaj e shejori. De jaj! Palesh avri sutas e para, thaj aba palesh chi dichilas kaver, numa o shusho, shudro zido.

Majnyevi jagalyi phabardas: kaj lako nuro axtom krechunosko kasht dikhlas, feder majshukar thaj majablyolindo, sar so krechuneska ratyasa dikhlas ande barvale sheftarisko kher, kanak andre dikhlas pe glazhuno vudar perdal. Kothe beshlas tela o kasht, thaj dikhelas shel thaj shel memelya pe le kranzhengo agor. Thaj dikhelas le turcke disura, so zh-akanak inke nichikanak nashtig dikhlas. Aba unzhardas lako vast, hoj tele te len jekh diso, ba atunchi palesh avri sutas e para, thaj le but cine krechunese memelya lokhes opre vazdajvline. Opre, intregones zhi kaj o cheri, thaj kothe ablyolinde cherhaja kerdyile andar kodol. Jehkfar numa avri avilas mashkar kodolendar jekh cherhaj, thaj tele perdas. Fimlalo lenija shindas po tunyariko cheri.

- Varikon merdas! – phendas e shejori: serilaspes pe kodo, hoj laki mami (e korkoruni manush, kon lashi sas lesa, thaj kon aba dulmut merdas) jekhfar kodo phendas: „Sagda, kanak tele perel jekh cherhaj, jekh dyi tordyol angla o Del.” Palesh kethane mordas e jagalyi thaj e kutija, thaj sigones baro fimlalipe kerdyilas krujal late. Ando uzho nuro kothe tordyilas lako mami, kon aba dulmut merdas, thaj skumpes dikhlas la chorra sha, sar kon akharella.
- Mami! – cipindas opre e shejori. – Mami, ingerman tusa! Zhanav kodo, hoj kathe mukhesaman, kanak e jagalyi nachol. Xasardyuvesa, sar o tato tatyariko thaj e peki papiny, thaj le axtom shukar krechunosko kasht! Te na mukhman kathe, mami!

Thaj sigo kaj e kutija mordas sa jagalya, hoj kothe te ashavel laka skumpa mami. Andar le but jagalya kasavo nuro sordyilas avri, sar te peklasas o Kham. E mami inke nichikanak nas kasavi shukar thaj zurali. Ande lake mujsa lasla thaj angalyi das la sha, apol opre vazdajvlas lasa. Opre, opre ando uchipe, kaj naj shil, naj bokh, naj dar; kothe, kaj numa voja thaj fimlalipe si.

Pej shudri detehara kothe arakhline la cini sha, ande kheresko kolco. Laki musura lolo kerdyilas thaj asandilas, ba trajo aba nas ande late. Pahosajvlas pej ramenca-pherdi ratyi. Kothe pashlyilas e muli shejori pe le nyeve bersheski detehara, krujal late but-but nasula jagalyenca.

- Te tatyon kamlasas chorri shejori! – phende le manusha. Chi zhanglas khonyik, kabor shukaripe dikhlas, thaj kasavo nuro sas krujal late, kanak ande laka mamake kuja palunes mukhlas-tar kadi tunyariki luma.

KÖSZÖNTJÜK A 60 ÉVES RUVA FARKAS PÁLT!

A 2010-ben Kisebbségekért Díjjal kitüntetett író, költő, műfordító, szociológus 60. születésnapja alkalmából kíván szerkesztőségünk jó erőben, egészségben, eredményekben gazdag hosszú boldog életet!

Ruva Farkas Pál életművével, kivételes nagyságrendű értékekkel járul hozzá a magyarországi cigány irodalomhoz, költészethez. Munkásságának három legerősebb pillérét: 1) a cigány kultúrát tudományos igénnyel feldolgozó szakirodalom, 2) szociográfiai értékű novellagyűjteményei, 3) s az ezekből kiemelkedő költészete képezi. Művei rendkívüli fontosságot képviselnek főleg e koran, amikor a cigányság régi értékeinek ismerete veszendőbe menni látszik, s amikor a nyelv elevenen tartása és fejlesztése létszükséglet a kulúra épségének biztosításához.

Fő művei: Ars; Cigányok honnét jöttek, merre tartanak?; Aga-ve; Charles Dickens: Kristosko Trajo (Krisztus élete - fordítás cigányra); Faludy György: Börtönversek (cigány nyelvű tükörfordítás); Vasvirágok nyílása**;** Ruvataurus; A cigány nyelv akkreditációja; Biblia (cigány nyevű); Újszövetség (tükörfordítás lektorálása); Gipsy Passió (rendhagyó irodalmi mű a cigányságról); Zen Zug**;** Ars - Más; Elgurult álmok; A sószéki gólya; Ameddig forog a cigánykerék...

Ruva Farkas Pál
Ha fáznak az angyalok

Már megint fenekére huppant a NYÁR
szanaszét szórva
szerelmes leveleit
nekem póstázta a köd színű vágy…
a bíboruló platánok alatt
régóta várom hogy megcsókolhassam a szád
őszre jár
ilyenkor
korán alszanak el a nappalok
az ereszek alá guggolnak el a csillagok
mire balra néztem
már megint megszökött tőlem
az a csalfaszemű NYÁR
merre jársz….?
a vidékre költözött hétköznapok
hátukra vették az őszízű almáskertek
birsalma színű hazugságait
hát nem halljátok?
hogy hamisan fütyülnek a rigók
a varjak is a szántásra szállnak
mert közeleg a tél…
és fázni fognak az angyalok
megkötöm hát derekamon a madzagot
hogy gelebembe rakhassam
a nyárról őrizgetett
piros álmaidat…
ha újra átkarolsz
elhozom neked a tavaszt
a májusi kacajt
tarkára nőtt virágaival
piros pipacsokat szórok
a kék szarkalábakra
hogy megtaláld a hozzám vezető utat
majd visszafütyörészem ablakod alá
a messzire repült fecskéket
hogy lelkedbe visszaköltözhessen
újra
az ibolya illatú szerelem

A GAZDAG IFJÚ (LK.18.18-27)

18 És megkérdé õt egy fõember, mondván: Jó Mester, mit cselekedjem, hogy az örökéletet elnyerhessem? **19** Monda pedig néki Jézus: Miért mondasz engem jónak? Nincs senki jó, csak egy, az Isten. **20** A parancsolatokat tudod: Ne paráználkodjál; ne ölj; ne lopj; hamis tanubizonyságot ne tégy; tiszteld atyádat és anyádat. **21** Az pedig monda: Mindezeket ifjúságomtól fogva megtartottam. **22** Jézus ezeket hallván, monda néki: Még egy fogyatkozás van benned: Add el mindenedet, a mid van, és oszd el a szegényeknek, és kincsed lesz mennyországban; és jer, kövess engem. **23** Az pedig ezeket hallván, igen megszomorodék; mert igen gazdag vala. **24** És mikor látta Jézus, hogy az igen megszomorodék, monda: Mily nehezen mennek be az Isten országába, a kiknek gazdagságuk van! **25** Mert könnyebb a tevének a tû fokán átmenni, hogynem a gazdagnak az Isten országába bejutni. **26** A kik pedig ezt hallották, mondának: Ki idvezülhet tehát? **27** Õ pedig monda: Ami embereknél lehetetlen, lehetséges az Istennél.

PA BARVALIPE HAJ PALA JEZUSHESKO ZHAPE

[18]Jekh rajkano manush pushals lestar: „Maistrovona! So te kerav, te arakhav o sagutno trajo?” [19] O Jezush kado phendas leske: „sostar phenes man lasheske? Khonyik naj lasho, feri korkoro o Del.[20] Pinzhares le vladimata? Na phag ansuripe, na mudar na chor, xoxamnes na colaxar, patyivintye dades haj tya da” [21]Kodo kado phendas palpale: „Kadal zhikathar e ternimata andre inkerdom.” [22] Kado ashundes o Jezush kade das duma: „Inke jekh variso faltil tuke: bikin sakofelo so si tut, uluv kodo sa mashkar le chorre, haj avucija avla tut ando rajo: pala kodo av haj inker manca!” Kana kado ashundas brigake daspe, ke zurales barvalo sas. [24] Kana o Jezush dikhlas, ke brigajlas, kade das duma: „Soske phares resen ande Devlesko them” [26] Kon ashundine, pushline lestar: „Haj atunchi, kon shaj muntusardyol?” [27] Kado phendas lenge: „So le manushenge bishajipe si, kodo le Devleske shajipej”.

(Boldasles: Vesho-Farkas Zoltán)

VESHO-FARKAS ZOLTÁN:
E LYUVAVA

Pe mure barepaposko thaj mamijako serovjipe.

Ratyi si. Vi le kasht suno dikhen, numa lenge kranzhenge patrune-princhani mishkisajven unyivar, kana le cherhajenge balvalune bal karing lende resel.

Dopashratyij. Jekh shej sovel pe muri stungo kuj. Kade pashjuvas dujzhene, nadur kathar jekh pusto zolba, talakh baro kopachi.

-Haj Devla suntona, ta sostar chi mukes pe mande pacha, feri duj-trin skurci chasura te shaj zhanos te hodinisarav?

Kadi ratyi nashadom vi kadala sha, tena xal man o korkoripo, haj dikhes, inke majkorkori hatyarav man akanak, sar kana pusto-manca phiros ande luma, kana choros thaj phagos, haj pel grastesko nango dumo skepindes maros perdal la krisa. Tu zhanes Deva, ke aba de-cinara ande mande dindaldas o trajo. Ba na muro rat pilas majanglal….

Efta bershengo shaj somas kana muro dad jekh ratyi -, kana o cheri noronge kale perinanca shardaspe andre, haj kole brishindenge asvenca thodas la phuvaki mosura - perdal kamlas te chorel amen anda Vlaxo po Ungro them. Sar perdal nakhlam pa granica, jekharsa jag shindas tele anda cheri na dur amendar andekh kopachi. O grast pe duj punre tordyilas, kade ande bari chingar* haj ande kodo minuto chi ashundam o pushkedinipe. Feri kodo dikhlam, ke pe phuv cirdel o grast mure dades, ke chi ando meripe chi muklas e salyivara. Me ande chik rakhlom lesko kolopo… Na pa buteste resline vi le shingale. Kodi ratyi nakhadas mura da haj vi mura cina phenya e kali vrama.

Shudri balval chardas muro muj, palpale cirdas man anda serovjimatange phanglimata. Oprebeshlom apol, e shej pasha mande vikade majdur sovelas.

Kon sovel kodo dopash muloj, ba le sune shele trajonge droma putren opre - gindisardom. De sajekh si - phendom koles. Angle lom muri lyuvava, rodem duhano ande mashkareske posotya, haj oprephabardom. Kade zhukaros, ke te shudel tele e ratyi pesko kalo gad.

Sar kade thuvaros, jekharsa pale shudri balval das man angalyi. Haj dural anda tunyarikipe vi mishkisajlas variso. Karing kathar e zolba, sar ushtyavjimatange glasura te ashundomas. Oprexuklom, haj mure kirligosa* ando vast zhukaros, ke te avel, kon kamel, ba ive chi do muro trajo.

Anda khanchi ushtyilas angla mande o phuro. Avriboldini bari shuba sas pe leske phike, malyarengi bangi rolyi ande lesko vast, haj kuchma pe lesko shero.

Leski mosura kasavi sas, sar butmija bershengo pharipe te phiravelas pe late. Bari, jiv-parni mustaca haj lunge shor sas les, ba leske jakha sar cherhaja vrazdenas*.

-Tordyuv, kon san, haj sar rakhlan kathe, kana chi jag chi kerdom, tena sikavel somno? – pushlom lestar sigo.

-Muro anav nashtig phenav tuke muroshavo, ba shaj shos tele tyo kirligo, ke pachasa avilom. Sar rakhlom kathe? Chaches naj cini butyi, ke akorde inke chi chiriklyi chi hural. Ba me muroshavo hatyardom tye duhosko baro korkoripo, haj kade gindisardom, ke oprerodav tut, haj vorbisaras ame varisode. Ke muroshavo, kana o manush phurol, korkori ashol, sar o pusto kasht ande malyako mashkarutnipe, pe soste chi le chiriklya chi huran aba opre. Kade vi mange pe fajlimaste perlas terne manushesa te nacharav e vrama – phendas o bipinzhardo phuro.

- O Del andas tut bachi, kana pachasa avilan. Av, beshtele pe kadi buchuma, haj xa so si, shutyardo mas haj si man vi jekh dopashglazha zuraji retyija, pi – phendom leske.

- Najis tyo lashipe muroshavo, bokhalo chi som, ba te si shudro paji, kodo lashe ilesa los.

Kothegelom kaj e shej sovelas, ke pasha late sas o khoro, ba kana palpale boldavma, so dikhav, o vrazdine jakhengo kaj e jag tatyarel peske palmi.

- So keres phure, haj kodo kames, ke pamende te den le shingale? – pushlom xolyarnyikones.

- Na dara muroshavo, akanak sovel e intrego luma, numa ame dujzhene sam opre.

- De kadi naj uzhibutyi, ke tala kattyi vrama kerdas jag, ba abakanak sajekh si, te avel so kamel - gindisardom ande mande -, thaj kothe dom o khoro le bipinzhardeske. Kabor cirdas anda khoro, ke vi pa leske lunge shor shordyolas o paji, sar pa plaj o nashlo ab.

- Najis tuke muroshavo, kado mishto pelas - phendas. De dikhes sakofaloske o paji si lesko fundo.

- Ta sostar phenes kado bachi, - pushlom lestar -, thaj vi me telebeshlom pasha jag te tatyuvav perdal cerra. Pala kodo avrilom jekh amblal anda zharo, pale te phabarav o duhano ande lyuvava, ke varisar avrisutastar.

- Haj muroshavo lungo hishtorija avlas me te phenav kodi traba - phendas o phuro.

- Ta phenla Devlesa phure manusha, angla amende si inke e dopashratyi, haj vi o intrego trajo, vrama apol si - phendom leske.

- Datunchi zurales palpale trubuj te nashas ande vrama. But-but mija bersh si kadalake, kana inke chi trajo nas pe phuv - chaches chi phuv nas inke -,

numa o baro khanchi ande Devleske jakha. Jekhar feri o bivramako Del zurales las te rucilpe korkori, haj anda kado kodo rakhlas avri, ke planeti* kerel, save ando baro khanchi krujal pende boldenape, haj kerla mashkar lende vi jekhe krajes, saves savorazhene krujina haj patyivina, ke kodalesko fimlalipe rispisarla* trajo ande lende. Apol, kana sa kadalenca gata kerdyilas, ande peski bari lossh maladas te rovel, haj leske asva pe jekh planeta peline. De anda kadal asva kerdyiline pe phuv le oceanura, ke e phuv sas kodi planeta, pe soste le asva peline. De nachilinetar pale duj-trin miji bersh, ba o Del chi rakhlas aba voja ande planetange khelimata, ke zhanes muroshavo, kana varikon bivramakoj haj sagutnes trajil, kodales pe sakofaloste siles vrama, ba khanches chi inkrel buteske, bake bareske. De, brigake das pesko shero o phuro Del, haj anda korkorimasko hatyaripe, jekh pity asvin mordas avri anda peski stungo jakh, ba avri te rovel peski dukh chi zhanglas. Kade vi kadi pity asvin pe phuv pelas andel oceanura. Sama las kado o phuro Del, haj gindisardas jekh: -De pe phuv so si oceanura anda muri lossh thaj brigake asva si. Akanak apol thovav ande lende mure vast, haj so pity tele perna pa mure naja, kodal te aven le duhura, savenge gada kerav anda chik haj kham, kodo avla lengo trupo*, haj kade sa kodalengo anav te avel: manush. Te avel mursh thaj zhulyi. O mursh te avel godyaver thaj zuralo, e zhulyi te avel xalyi thaj shukar. Ba variso avriphendas inke: - kodi jekh pity asvin, so anda korkoripe haj briga peradom, kodale hatyarimaski dukh le manushenge trubuj avri te roven anda pende. Haj kana andekh trajo chi zhanen te keren kado, atunchi lengo duho pala o meripe jekh kaver trupo trubuj te rodel, savo atunchi arakhadyol pe luma, haj ande kodo trubuj te trajil majdur te resel e devluni vorba. Haj kana o dyi sa kadal hatyarimata perdal trajila, atunchi pale palpale resela ande Devleske jakha kaj pinzharla le sagutnipes.

- De dikhes muroshavo - phendas o phuro - anda Devleski jekh pity brigaki asvin hatyarelpe korkori o manush.

- Kado hatyarav bachi – phendom -, ba kodo phen mange atunchi, ke o manush peska godyasa bake peske duhosa gindilpe?

- Peska godyasa. Sostar? - Pushlas akanak o phuro palpale.

- Haj anda kodo bachi, ke atunchi chi hatyarav, ke kana merel o manush, haj merel vi e godyi, sosa gindilpe o dyi, kathar

Ráczné Kalányos Gyöngyi képe

zhanel bigindimatako, ke ande savo trupo te hural, haj bigodyako sar rakhla o drom kaj o Del palpale?

- Muroshavo kado najpharo te phenav tuke. O dyi kade rakhel pala o meripe o kaver trupo ande soste majdur trajila, sar kana arakhadyol jekh cino khuroro, haj kodo vi bigindimatako rakhela peska dake chucha save ando trajo inkrenales. Na gindimatasa, numa hatyarimatasa rakhel o drom. Haj sar rakhel o uzho duho o drom kaj o Del? Chi trubuj te rakhel o drom muroshavo, ke o Del kothej sogodi ande sakofaloste, o sakofalo pale ande leste, kade numa voj zhanel haj kamel ande peste te bilyarel sakofalos. O drom perdal pa manush ingrel leste - phendas o phuro - haj duj-trin kranzha shudas pe jag, ke aba feri o amblal vrazdelas.

- Kodo sar hatyares, ke drom feri perdal pa manush shaj ingrel leste? - pushlom palakh vrama lestar.

- Haj numa kade, ke le manushengo majbutipe ande avralutni luma rodel o trajo. Kodo gindin, ke o barvalipe, le truposko mishtohatyaripe si e intrego luma. Pala kodo chi hatyaren, ke sostar si xolyarnyika, haj sostar chi rakhel pe lende e pacha. De dikhes muro shavo, kathe si e dosh - phendas o phuro, haj boldas jekh pe peski parni mustaca -, ke na la pachake trubuj te rakhel po manush…apol boldines. Haj na ande avralutni luma trubul te rodenla, le manusheske ande peste trubul te dikhel, zurales ande peste, kothe shaj rakhel e pacha haj kothe arakhla vi o kamipe. O kamipe pale o sagutno Del si. Kade o drom andrephandadyol haj avriputerdyol. Atunchi pinzharla o manush, ke kon si voj, haj ke sostar arakhadyilas pe luma…

Sar kadal alava* phendas o phuro, jekharsa mishkisajlas e phuv tala amare punre, haj la jagako zharo ande mure jakha shindas. Kalyilas e luma angla mande…

Varikon muro anav dural cipilas: - Kale, Kale, ushtyi.

Pe kadal vorbi puterdom avri mure jakha, save kade inke majfeder dukhanas, ke akanak pale o kham churindas ande mure jakha peske fimlalune vundyenca. Ba varisar avriuzhilas e luma, haj kodo hatyarav, ke e shej mure phike mishkisarel haj muro anav cipil.

- So si shej, pamende dine?

- Na, na dara, feri kade sovesas, ke kodo gindisardem, ke mulan, ke chi ashtyil chi lesas, haj darajlem.

- Haj o phuro, e jag? – pushlom kathar e shej.

- Kathe naj khonyik, haj chi jag.

- Apol Mozol, numa kodo phen mange avri, te sutom, haj suno sas sakofalo, so dikhlom, atunchi sostar vrazdel inke vi akanak o duhano ande muri lyuvava?

3. óra *(forrás: Internet)*
Ki ez? Mi ez? Kik ezek? Mik ezek?
A többesszám. Igen, nem.

Kon si kado/i?	Ki ez? hn/nn	kon si=koni (ki van)	
Kon si kodo/is?	Ki az? hn/nn		
So si kodo/i?	Mi az? hn/nn	so si = soj (mi van)	
Kon si kadal?	Kik ezek?	Kadal si le shave. Ezek a fiúk.	
Kon so kodol?	Kik azok?	Kodol si le shave. Azok a fiúk.	
Soj kadal?	Mik ezek?	Kadal si le ambrola.	
Soj kodol?	Mik azok?	Kodol si le drakha.	
Kadi si e mama.	Ez a mama.	o ambrol	a körte
Kodo si o tata.	Az az apa.	e drakh	a szőlő
Kodo si o shavo.	Az a fiú.		
Kodi si e shej.	Az a lány.	*si*=van	*naj*=nincs
Az a körte	Az a szőlő		
Ez a kocsi	Az a gomba		
Voj si	Ő van		
Si kado jekh shavo?	Van ez egy fiú ?	jekh	egy
Si, voj si jekh shavo.	Igen, ő egy fiú.	ova	igen
Si kadi jekh shej ?	Van ez egy lány ?	na	nem
Kadi shej si ?	Ez lány ?		
Kodi romnyi ?	Az asszony ?		
Kadi muca si ?	Ez cica ?	e muca	a cica
Kodo shavo si ?	Az fiú ?		

Többesszám:

o shav***o***	le shav***e***	e shej	le shej***a***
e burac***a***	le burac***i***	e drakh	le drakh***a***
e romny***i***	le romny***a***	e chiriklу***i***	le chiriklу***a***
o rom	***le*** rom	o dad	***le*** dad(a)
o vurdon	le vurdona	e muca	le muci
e luludyi	le luludya	o bakr***o***	le bakr***e*** (birkák)

TRITO LECKA

3. lecke *(forrás: Internet)*

PE VULYICA

Vorbi:

trito	harmadik	e vulyica/i/	utca
phirel/1/	jár	adyes	ma
e vrama/i/	idő	avel/1/	jön
dyes del	köszön	o dyes/le dyes	nap
leske	neki,részére	o raj/le raj	úr
tumaro/i	tiétek	kerel/1/	csinál
lokhes	lassan	lokhes zhal	sétál
dikhel/1/	néz,lát	zurales	nagyon
sidyarel/1/	siet	khere	haza,otthon
ashel/1/	marad	majdur	tovább
jekh	egy	thaj, haj	meg,és
kodol	azok	kadal	ezek
hatyarel/1/	ért,érez	ova,j	igen
muro/i	enyém	o vortako/cha/	barát
zhanel/1/	tud	ginavel/1/	olvas

Köszönések:

Baxtalyi detehara	szerencsés reggelt
Lashoj tyo dyes	jó napodat
Lasho dyes te del o Del	Jó napot adjon Isten
Lashi ratyi	Jó estét, jó éjszakát
Ash/ashon Devlesa	Maradj/maradjatok Istennel
Zha/zhan Devlesa	Menj/menjetek Istennel
T'aves baxtalo /i	Legyél szerencsés
T'aven baxtale	Legyetek szerencsések
Baxt thaj zor thaj sastyipe	Szerencsét,erőt,egészséget

4. óra*(forrás: Internet)*

Ez van, az van. A természetes nem. A névelők gyakorlása.

Kodo/i si ….. Ez van….	Kodo/i si…… Az van….
Kodo si o shavo.	Kodi si e shej.
Kodo si o dad.	Kodi si e dej.
Kadal si…… Ezek vannak..	Kodol si……. Azok vannak…..

A természetes nem.

Hímnem: egyesszám		többesszám
msh.	o dad	le dad/a/
-o	o shavo	le shave
msh	o manush	le manusha
msh	o rom	le rom/a/
msh	o grast	le grast/a/
-o	o bashno (kakas)	le bashne
-o	o bakro (birka)	le bakre
Nőnem:		
msh	e shej	le sheja
-i	e romnyi	le romnya
-i	e khanyi (tyúk)	le khanya
-i	e bakri (birka)	le bakra
-a	e raca (kacsa)	le raci

Rendhagyó többesszáma van az egyszótagú hímnemű szavaknak: ***o*** grast/***le*** grast, o rom/le rom, o kasht/le kasht (fa) o vast/le vast (kéz) o shax/le shax (káposzta) o bersh/le bersh (év) o dyes/le dyes (nap) o shon/le shon (hónap) o kher/le kher (ház) o barr/le barr (kő) o bal/le bal (haj)

Kado si o grast.	Kadi si e grasnyi.
Kodo si o vast.	Kodi si e grasnyi.
Kadal si le vast.	Kodol si le grast.
Kodol si le manusha.	Kodol si le romnya.
Kadal si le shax.	Kadal si le shave.
Kadal si le kasht.	Kadal si le buraci.

SHTARTO LECKA

4. lecke *(forrás: Internet)*

KRUJAL O KHER

Vorbi:

e bar/a/	kert	krujal	körül
kon	ki, aki	amende	nálunk
beshel/1/	ül, lakik	o kasht/le kasht	fa
vi tut	neked is	adyes	ma
lashi vrama	jó idő	pasha	mellett
avel/1/	jön	kaj o vudar	ajtóhoz
putrel/1/	nyit, bont	avri	ki, kint
kathe	itt, ide	kothe	ott, oda
kurko /e/	vasárnap	trubul/6/	kell
te zhas	mennünk	iskiril/4/ iskirisarel/1/ír	
ginavel/1/	olvas, számol	o lil/le lil	levél
te ginaves la	olvasd azt	phenel/1/	mond
shavale, romale, vortakale	emberek, gyerekek megszólítása		
o phral/le phral	testvér	zhutil/4/	segít
jekh cerra	egy keveset	mishto-j	jól van
andre avel	bejön	perdal po/pej/pe le	-on keresztül
sode, kattyi	mennyi	chi zhanel	nem tud(ja)
hajkam, dore	talán	deshupanzh	tizenöt
o ambrol/a/	körte	e phabaj/le phaba	alma
e prunya/i/	szilva	e drakh/a/	szőlő
mangel/1/	kér	anel/1/	hoz
te zumavel/1/	kóstoljon	e koshnica/i/	kosár
xutyilel/1/ la	fogja azt	kaj	-hoz, -hez, -höz, -nál, -nél
phabengo kasht	almafa	shingrel/1/	szakít
opre lel/1/	felvesz	apol	aztán, pedig
kidel/1/	szed	xal/R/	eszik
khere	haza, otthon	ashel/1/ ashol/3/	marad
o vortako/a/	barát	najis tuke	hála neked

Pálfai Gyula: TABÁNI TÖRTÉNETEK

Ez a történet amit most megosztok a tisztelt olvasókkal gyermek koromból egy rövid eset amit most úgy mesélek el ahogy történt. Az eset egy péntek délután kezdődött el, amikor is Punya bácsi és Virgács bácsi, egy pohár bor mellett beszélgetve eldöntötték, hogy másnap, vagyis szombaton, ürgeöntést fognak szervezni, több barátot is bevonva, Először is felkeresték a Tabán egyetlen szamaras kordéjával rendelkező Vilikét, és végül másnap reggel 12 cigány ember indult el ürgét önteni. Jó szokásukhoz híven, ezt a reggelt is pálinkázással és borozgatással kezdték, úgy hogy mire felrakták a kordéra az ürgeöntéshez szükséges kellékeket, úgy mint vízen hordó vödör, jól kifáradtak és a bortól ők is jól eláztak, s úgy indult el a kis csapat az ürgeöntő helyre. Mi gyerekek követtük a csapatot, és így tanúja voltunk a nagy sikerű ürgeöntésnek, mivel több, mint 30 ürgét fogtak. Délután 3 óra volt mire hazaértünk, akkor az asszonyok nekikezdtek az ürge főzésének, a férfiak pedig borozgatás közben eldicsekedték, hogy ki volt az ürgeöntés hőse. Mindenkinek volt egy története, egy hőstette, és végül elkészült az ürgepörkölt nokedlival, amit vidám beszélgetés és borozgatás mellett jóízűen elfogyasztottuk.

Gulyás Mária: KRUMPLIS GOMBÓC MARHAPÖRKÖLTTEL (RECEPT)

Hozzávalók: 1 kg marhacomb, 2 nagy fej vöröshagyma, 2 evőkanál zsíradék, pirospaprika, só, bors, 1 marék savanyú cseresznye paprika, 1 e.k.sűrített paradicsom, 1 dl vörösbor.
Krumpligombóchoz a hozzávalók: 1 kg krumpli, 1/2 liszt, 1 e.k. só, 1 tojás
Pörkölt elkészítése: Zsíradékban megpirítjuk az apró kockákra összevágott vöröshagymát. A marhahúst nagyobb kockákra vágjuk, majd pirospaprikával meghintjük, felöntjük vízzel és beletesszük a húst. Izlés szerint fűszerezzük. A majdnem kész pörköltre rádobjuk a savanyú cseresznyepaprikákat, felöntjük borral, és 10 percig forraljuk, majd sűritett paradicsommal besűrítjük.
Krumpligombóc elkészítése: Feltesszük a krumplit sós vízbe főni. Ha megfőtt a krumpli, leszűrjük és összetörjük. 1 tojást ráütünk, sót teszünk bele, és annyi liszttel összegyúrjuk, amennyit felvesz. Rugalmas tésztává gyúrjuk, tenyerünk között formáljuk cseresznye nagyságú gombócokká. Enyhén sós vízbe kifőzzük, aztán leöblitjük hideg vízzel, és összekeverjük a pörkölttel a gombócokat.

TARTALOMJEGYZÉK

2. Impresszum; Rácz Lajos: Kötődés; Pató Ibolya grafikája
3. Oláh Zsolt: A nagy kérdés: roma vagy cigány?; Himnuszunk kottája
4. Cigány himnusz (lovári és magyar nyelven); Zöld az erdő (beás és magyar nyelven)
5. Sörös Elvira: Mi jelen vagyunk a gyerekek iskolájában is (Farsang 2012.)
6. Bemutatkozik Glonczi Ernő újságíró, költő; Kétes nekifutások; Fény szivárog…
6. Ibrahim Dzhemail: Sebhelyes idő; Grammaticus dat Vitam (Glonczi Ernő fordításai)
8. Tabáni megemlékezés – a tatárszentgyörgyi dráma 3. évfordulóján
9. Rendőrkonferencia Monoron
10. Maka István (Csoki) sportrovata: Ózd
11-13. Pató Selam: Kali Sara Napja: május 24. Szentadrássy István képével
14-15. Nagy-Bíró Judit: A Biztos Kezdet program
16-19. H. C. Andersen: A kis gyufaáruslány (Pató Selam lovári fordításában is)
20. Köszöntjük a 60 éves Ruva Farkas Pált!; Ruva Farkas Pál: Ha fáznak az angyalok
21. A gazdag ifjú / Pa barvalipe haj pala Jezushesko zhape (Vesho-Farkas Zoltán ford.)
22-25. Vesho-Farkas Zoltán: E lyuvava; Ráczné Kalányos Gyöngyi festménye
26-27. Harmadik cigány nyelvleckék
28-29. Negyedik cigány nyelvleckék
30. Pálfai Gyula: Tabáni történetek; Gulyás Mária receprovata

Finta Arina Aisa festménye

Barbara Doux & Spenger Gábor felvétele - www.gaborandbarbara.com